

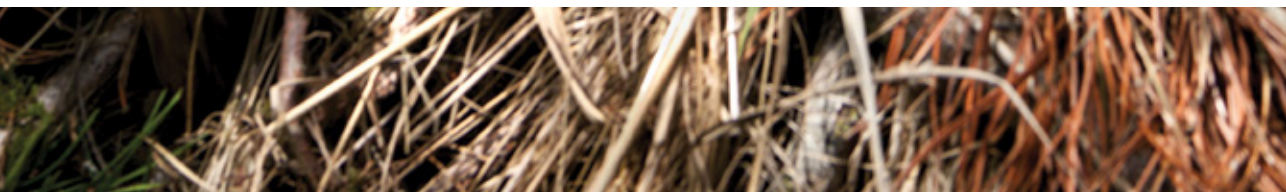

struinen

in de Amsterdamse Waterleidingduinen

waternet

NR. 82 | HERFST 2014

Natuur en water

Panorama

Ingang
Zandvoortselaan

struinen met
Jan Vreeburg

Ingang
Oase

Ingang
Panneland

Ingang
De Zilk

Paddenstoelentijd

De Amsterdamse
Waterleidingduinen ligt
aan de kust, ten zuiden
van Zandvoort

03 STRUINEN MET
Jan Vreeburg

08 PANORAMA
Eendenvlak

**12 BEWONERS VAN
DE AWD**
Paddenstoelentijd

04 NATUUR EN WATER
Opknappbeurt

10 KINDERPAGINA
Herfstbladeren

14 UITGELICHT

07 GESPOT
Groene ogen

11 MIJN WATER
Sappen maken

**16 ACTIVITEITEN-
KALENDER**

Veel
bezoekers
maken net als
Jan prachtige
foto's. Bewonder
ze op
[waternet.nl/
AWD](http://waternet.nl/AWD)

'Ik sjouw rond met een tas van 20 kilo'

JAN VREEBURG (62) FOTOGRAFEERT WATERVOGELS IN DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN (AWD). HIJ ZIET UIT NAAR DE VOGELTREK EN DE PADDENSTOELENTIJD.

“Op mijn achttiende zat ik al in de bollen. Met mijn broer runde ik een bedrijf in Hillegom. Als ondernemer was het altijd hard werken. Vrije tijd was kostbaar. Kort geleden konden we het bedrijf verkopen. Eindelijk was er tijd genoeg om met de camera wat vaker buiten te zijn. Fotograferen deed ik al langer. Vooral in de Waterleidingduinen. Daar zat ik met een pakje brood en koffie uit een thermosfles soms uren naar ijsvogels

te turen. Prachtig hoe die vanaf een overhangende tak visjes vangen en de buit op hout bewusteloos slaan. Levert fraaie plaatjes op. Vogels fotograferen doe ik nu wel drie keer per week. De Fuji compact camera, waar ik ooit mee begon, is vervangen door een professionele uitrusting. Tegenwoordig sjouw ik rond met een tas van zeker 20 kilo, met daarin een Canon 70D en een 100-400-lens. Dit najaar zie ik uit naar de vogeltrek. Dan kom ik voor wintertalingen, krooneenden en waterspreeuwen. Als fotograaf kun je hier heel dicht op het water komen, zodat er een enorme variëteit aan vogelsoorten aan je voeten ligt. Ook breekt de paddenstoelentijd weer aan. Dan ga ik met mijn vrouw het duin in. Zij zoekt en wijst en ik fotografeer. Heerlijke dagen zijn dat.”

Opknopbeurt voor Middenduinen en Haasveld

Pollenberg na maaien, klepelen en plaggen

In opdracht van Waternet wordt dit najaar gewerkt in de Middenduinen noord en in het Haasveld. Bomen en struiken worden verwijderd, er wordt gemaaid, geplagd en gebaggerd en graafmachines en zandwagens rijden af en aan. Hoewel u hier wat hinder van kunt ondervinden, is het goede nieuws dat de natuur er uiteindelijk flink van opknapt.

De werkzaamheden zijn onderdeel van een ingreep die voor reguliere bezoekers al sinds 2012 zichtbaar is. De aanleiding is urgent. Van het zuiden tot het noorden is het oorspronkelijke open duinlandschap aardig dichtgegroeid met bomen, struiken en andere hoge en lage begroeiing. Ook is de bodem door een verstikkende, veel te voedselrijke toplaag ongeschikt voor typische duinplanten en -dieren. Poelen en natte duinvaleien zijn op hun beurt natuurarmer dan vroeger. Als Waternet de natuur aan haar lot overlaat, is hier straks niets over van het typische Hollandse landschap met zogeheten 'grijze' duinen met stuifplekken, duindoornstruiken en bloemrijke duinvaleien.

NATUUR MET KEURMERK

Ingrijpen is zelfs verplicht omdat de Waterleidingduinen een door Europese wetgeving beschermd natuurgebied is, en het keurmerk 'Natura-2000' draagt. Natura-2000 staat voor een netwerk van door Europa beschermde natuurgebieden die het waard zijn om voor het nageslacht te behouden. Als de merknaam bedreigd wordt, zoals in de Waterleidingduinen, ontvangen natuurbeheerders zoals Waternet financiële steun voor groot onderhoud. Met een LIFE+ NATURE-subsidie van de Europese Unie, financiële steun van provincie Noord-Holland en eigen bijdragen werkt Waternet daarom al sinds 2012, en tot 2016, aan natuurherstel.

HET HAASVELD

Het Haasveld en de Middenduinen noord ondergaan de komende maanden een gedaanteverwisseling. Zo is een aannemer op het Haasveld half augustus gestart met het verwijderen van vier hectare dennenbos. Dit bos is in de jaren vijftig aangeplant in een duinvalei, maar heeft geen toekomst omdat de grondwaterstand te hoog is en de wortels onder water staan. De stobben

worden gerooid met een rupskraan. Het strooisel dat achterblijft, verwijderen we tot op de zandlaag. Ook worden verruigde duingraslanden en duinvaleien afgeplagd, greppels schoongemaakt en poelen aan-

"MET EEN LIFE+ SUBSIDIE WERKEN WE AAN NATUURHERSTEL"

gelegd of gebaggerd. Het verwijderen van de strooisel- of toplaag is belangrijk om de kalkminnende planten die hier van nature thuishoren, weer een kans te geven. Ooit waren de duinen een stuk bloemrijker dan tegenwoordig, maar bladval zorgde samen met stikstofrijke luchtvervuiling en -neerslag voor een dik meststofrijk tapijt waarin planten die van arme grond houden niets te zoeken hebben. Als het zand straks weer zichtbaar wordt, krijgen duinviooltjes bijvoorbeeld weer een kans. In vochtige duinvaleien kunnen weer orchideeën bloeien.

MIDDENDUINEN NOORD

Ook in de Middenduinen noord gaan we, in twee fases tussen nu en 2015, aan de slag met het herstellen van verruigde graslanden. Zo wordt maar liefst 65 hectare Amerikaanse vogelkers (prunus) verwijderd. Deze boom, een exoot die hier niet thuishoort, vormt een ware plaag in de Waterleidingduinen. Als we de prunushaarden met wortel en al de baas zijn, verwijderen we overgebleven struweel en maken de grond vrij tot op de zandlaag. De grond wordt over een oppervlakte van 40 hectare en tot dieptes variërend van 5 tot 15 cm gefreesd en geplagd om zo de voedselrijke bovenglaag te kunnen verwijderen. Verder worden in de Middenduinen noord zo'n 35 poelen hersteld. Oeverbeplanting en bagger worden verwijderd. Dieren en planten(zaden) krijgen de kans in het water terug te keren, doordat we de bagger een dag laten liggen, voordat we het afvoeren. Waar gewerkt wordt of werk gepland is, kunt u in deze twee gebieden roze, blauwe, oranje, groene en gele plaatjes zien staan. De kleur geeft aan welk soort werkzaamheden de aannemer er gaat uitvoeren.

STUIFKUILEN

Vergelijkbaar natuurherstelwerk verrichtte Waternet de afgelopen jaren ook elders in de Waterleidingduinen. "Dit is het derde seizoen waarin we met groot materieel, een opknapbeurt verzorgen," zegt Willem Stuulen die het natuurherstelwerk namens Waternet voorbereidt en begeleidt. "Eerder is er bijvoorbeeld op de Tonneblink, de Pollenberg en het Groot Zwarte veld geplagd en geklepeld. Ook is op verschillende locaties al eerder vogelkers verwijderd. Het duin is daar nu veel opener geworden. Dankzij de Europese LIFE+-subsidie is de opmars van vogelkers gekeerd en hebben we veel prunushaarden verwijderd. Ook konden we stuifkuilen maken zodat er na tientallen jaren bij harde wind weer vers kalkrijk zand over honderden meters verplaatst wordt. Dat is erg gunstig voor kalkminnende plantensoorten zoals duinviooltjes en thijm."

NABEHEER

Hoe mooi wordt het straks op het Haasveld en in de Middenduinen noord? Willem Stuulen: "Bezoekers zullen na het werk een mooier en vooral open duinlandschap ervaren. Oudere bezoekers zullen zich de duinen van vroeger herinneren. Rond poelen en natte duinvalleien vliegen in het voorjaar en in de zomer meer insecten, zoals libellen. Ook verwachten we de terugkeer van nectarrijke planten en als het meezit wellicht meer grondbroeders."

Als het grote onderhoudswerk er op zit, zorgen

vrijwilligers voor nabehoor. "Zij zullen stuifkuilen de komende twee jaar openhouden, zodat de wind vat houdt op het open duinzand. Onze herder en de schaapskudde zorgen er voor dat ontkiemende prunus het moeilijk krijgt."

HINDER

Als wandelaar, hardloper of natuurfotograaf zult u enige hinder kunnen ondervinden. Vooral even goed oppassen en een paar seconden het pad verlaten als bij grondtransport grote dumpers over de wegen rijden. Let op de borden die bij de ingangen en ter plekke aangeven waar gewerkt wordt. Voor wie zich zorgen maakt om de dieren, nog een geruststellende mededeling. Met de permanente bewoners van de AWD wordt zoveel mogelijk rekening gehouden. Zodra de damhertenbrunst goed op gang komt, zal op populaire verzamelaars het werk gedaan zijn. Bij de kap van het dennenbos is vooraf vastgesteld dat daar geen vleermuizen leven. De omgeving van bunkers waar vleermuizen in winterslaap gaan, is tijdig overlastvrij.

Meer informatie: www.waternet.nl/AWD

10 augustus 2014, 20.15 uur

naam:

Job Levevink

Groene ogen

Wat doe je in de AWD?

"Ik kijk naar dieren. Vossen zijn mijn favoriete soort, maar herten, konijnen en vogels vind ik ook steeds interessanter. Als ik met mijn vader, moeder en broer door de duinen loop of als ik mee op excursie ga, zoek ik altijd naar sporen van dieren en mensen. Het leuke is dat ik die vaak als eerste zie. Zo heb ik al een gewei gevonden, botten van een hert en een stukje van de Halifax-bommenwerper, die hier in de Tweede Wereldoorlog is neergestort. De foto die ik heb gemaakt, gaat naar het Luchtvaart Museum om te achterhalen welk toestelonderdeel het is."

Kom je hier vaak?

"Zeker. Wij wonen in Hoofddorp en zijn vaak in de duinen. Gelukkig vinden mijn vader en moeder het ook heel leuk. Ik hoef het maar te vragen en we

gaan weer op weg voor een spannende struintocht. Dankzij mijn oma, die bij Waternet heeft gewerkt, hebben wij de duinen ontdekt. Oma weet de mooiste plekjes te vinden en kent alle geheimen van het duin. Zo zijn we eens bij de garagebunker geweest, die is aangelegd door de Duitsers. Daar ligt nog een auto uit de oorlog. We mochten er helaas niet in, omdat er vleermuizen leven."

Wat vind je zo bijzonder aan dit gebied?

"Het grote aantal dieren dat ik hier zie. De burle damherten vind ik nu geweldig, maar drie jaar terug vond ik ze nog eng. Nu ga ik rustig zitten kijken en luisteren en maak ik graag foto's. Met mijn scherpe ogen vind ik hier ook vaak bijzondere dingen. Zo weet ik oorlogskogels te liggen. De boswachter zei dat ik met mijn opmerkingsgave echte groene ogen heb."

BRONST DAMHERTEN

Vlakbij het Vliegermonument laten de mannetjes tijdens de bronsttijd weer goed van zich horen. Het is een prachtig schouwspel om ze met elkaar te zien strijden om een vrouwtje te veroveren. Blijf vooral op afstand en laat de natuur zijn gang gaan. Te dichtbij staan en/of fotograferen verstoort de bronst en zorgt dat de dieren uit hun doen raken. Alvast dank voor uw medewerking.

Maak je eigen herfstblad-raamhanger

Dwarrelende herfstbladeren

De herfst is begonnen en de blaadjes vallen weer van de bomen. Maar wat gebeurt er nu precies als blaadjes verkleuren?

Bomen 'voelen' dat het in de herfst sneller donker wordt en dat de dagen korter worden. Als reactie geven ze geen voeding meer af aan de blaadjes. Het krachtvoer dat overblijft hebben bomen hard nodig om de winter te overleven. En wist je dat bladeren eigenlijk helemaal niet van groen naar geel of oranje kleuren, maar dat die kleuren altijd al in de blaadjes zaten? Groen verdwijnt simpelweg, zodat de andere tinten zichtbaar worden.

Warm bladerdekentje

Gevallen bladeren vormen in de herfst letterlijk een bladerdeken. Dat vinden veel dieren best prettig. Zo houdt een warme bladerdeken de aarde, planten, wortels en kleine dieren die eronder leven lekker warm. Ook zijn de blaadjes voedsel voor verschillende diertjes, schimmels en bacteriën. Handig toch...

Knutsel!

Dit heb je nodig:

- een tablet of computer
- een printer
- papier
- doorzichtig vliegerpapier
- schaar
- plakband
- lijm

Zoek op je tablet of computer een plaatje van een blad. Print dit twee keer uit (voor- en achterkant). Leg de twee bladeren op elkaar en maak ze vast met plakband (zodat ze niet schuiven). Knip (door beide vellen tegelijk) de lichte stukken uit. Je mag ook met een scherp mesje snijden als je oud genoeg bent of even hulp vraagt. Knip nu van het vliegerpapier dezelfde grootte uit. Lijm op het eerste vel het vliegerpapier en daarna het tweede vel. Je vliegerpapier zit dus tussen de twee vellen papier. Nu kun je het herfstblad mooi inkleuren

'In stadsranden groeit zoveel lekkers'

Waternet zuivert drinkwater in de Amsterdamse Waterleidingduinen, voert afvalwater af, houdt het oppervlaktewater schoon en onderhoudt dijken, sluizen en gemalen. In 'Mijn water' vertellen klanten van Waternet over het gebruik van Amsterdams leidingwater.

Wie?

De Amsterdamse wildplukker en moestuincoach Ellen Mookhoek organiseert wildplukwandelingen en begeleidt moestuinprojecten. Van haar passie, het verbouwen van groenten en verzamelen van wilde vruchten, heeft ze haar werk gemaakt. Bij een rijke oogst conserveert ze een deel van de buit. Leidingwater is daarbij vaak onmisbaar. "Zo kook ik vlierbloesem in water en maak het extract voor een siroop op smaak met suiker en citroen."

Wat(er)?

"Kom gerust proeven van mijn vlierbloesem-, moerasspirea- en kweeperensiroop, nodigt Ellen uit in haar open keuken. De vlierbloesemsiroop, gebotteld in een gerecyclede Jack Daniel's-fles, smaakt uiterst subtiel. Bij ieder nipje ontsnapt de zomerse

geur van bloeiende vlier. Ook het extract van moerasspirea, een bijzonder waterkantplantje, geeft een fluwelen sensatie die de smaakpapillen overrompelt. In de verte is er een vage herinnering aan rozenwater, maar dan zonder bittertje. De kweeperensiroop, gemaakt van de betonharde steenvruchten, smaakt zoals siroop hoort te smaken: zoet, maar niet te en met een verfijnde afdronk. Bij een dergelijke proeverij vraag je je even af waarom we het wildplukken en bereiden van vruchtenextracten verleerd zijn.

Waar?

"Ik heb een moestuin in het Amsterdamse buitengebied, mag in het wild oogsten en jagen op een landgoed in Flevoland en struin met groepen regelmatig in het niemandsland van onze stadsranden. Daar groeit zoveel lekkers." Op het aanrecht staat een fles gin klaar. "Binnenkort ga ik weer op pad om bramen, rozenbottels en andere vruchten te verzamelen. Die vermeng ik met alcohol tot een stevige vruchtengin. Heerlijk."

Meer weten over wildplukken?

Kijk op www.debredemoestuin.nl

Paddenstoelentijd

Kom deze herfst paddenstoelen kijken. Er is genoeg te ontdekken, want in de Waterleidingduinen groeien rond de 1.000 soorten. Deze vier 'fungi' kom je vast en zeker tegen.

GROTE PARASOLZWAM

In het Groot Zwarteveld en in het gras langs paden valt de grote parasolzwam op door zijn lange steel tot wel veertig centimeter. Onder de hoed, die lijkt op een parasol, kunnen twee egels makkelijk voor de regen schuilen. Wildplukkers verzamelen de parasolzwam voor in de keuken. Maar zoals geldt voor alle paddenstoelen: laat ze veiligheids-halve staan als je geen verstand hebt van eetbare soorten.

VUURZWAM

Van de boomminnende vuurzwam komen verschillende soorten voor. In de Waterleidingduinen siert de 'echte vuurzwam' vooral onze populieren.

Van een afstandje kun je de keiharde hoefvormige zwam met zijn opgeblazen bolle buik nauwelijks missen. Kleurt in verschillende stadia roestbruin, dan grijs en tenslotte zwart. Kan tot 15 jaar oud worden.

BERKENZWAM

Als een berkenbosje te lang met de wortels in het water staat en de bomen verzwakken, grijpt de berkenzwam zijn kans. De schimmels die de bomen aanvallen, nestelen zich in dood en levend hout. Uiteindelijk zullen deze oer-Hollandse bomen zo'n kolonisatie niet overleven. De berkenzwam is geen echte najaarspaddenstoel, want hij is in de AWD het hele jaar door te zien. Hij werd veel gebruikt door onze voorouders. Zo troffen archeologen restanten aan in de bepakking van de 5.300 jaar oude ijsmummie Ötzi. Vermoed wordt dat de berkenzwam medicinale eigenschappen heeft of gebruikt werd om 's nachts vuurtjes smeulend te houden.

grote parasolzwam

vuurzwam

PASPOORT

Nederlandse naam: Geschubde inktzwam

Latijns: Coprinus comatus

Grootte van de hoed: 5 tot 15 cm

Kleur: wit met lichtbruin, daarna zwart

Vindplaats: bosranden

GOTHICZWAM

Aan bosranden en op verwilderde plekken met bladafval en dood hout kun je al vanaf de zomer de geschubde inktzwam treffen. Vaak houdt hij zich op in groepsverband. De zwam is eivormig, aanvankelijk wit tot lichtbruin en bedekt

met 'schubben'. Na enkele dagen lekt er al snel een draadvormige zwarte vloeistof uit. Dit zijn sporen die oplossen en in de bodem worden opgenomen, zodat deze 'Gothiczwam' zich ook volgend jaar weer laat bewonderen.

Tip van boswachter Gerard Boeiende vragen over prachtige routes

Tijdens de controle bij de ingangen heb ik regelmatig leuke contacten met bezoekers. Als boswachter sta je daar niet alleen om toegangsvoorwaarden te controleren, je bent ook gastheer. Onze gasten komen vaak enthousiast uit het duin, met mooie verhalen, onvergetelijke ervaringen en prachtige foto's. Of ze gaan naar binnen en informeren wat ze zoal kunnen verwachten. Bij ingang Panneland vroeg een bezoeker: "wat zijn nou de mooiste plekjes in het duin?" Dat was een lastige vraag. Ik antwoordde: "Er zijn zoveel mooie locaties, afhankelijk van voorkeur en interesse. Daarnaast heeft elke ingang en ieder jaargetijde of weertype zijn bijzonderheden." Dezelfde bezoeker vroeg vervolgens: "Weet u dan een afwisselende route van ongeveer drie uur?" Op de plattegrond wees ik de oude Beukenlaan aan, en liet mijn vinger gaan richting de Oase naar de hoge duintop van de Pollenberg. "Vervolgens kunt u struinen richting de burlende herten bij het Vliegermonument en vandaar verder naar het tweede infiltratiegebied. Dan richting de Marelberg, waar u prachtig zicht heeft over het duin. Tenslotte via de Duinpanweg terug naar Panneland." Er is kortom keuze genoeg in het duin. Ook voor u. Kijk maar op de Wandelkaart Amsterdamse Waterleidingduinen, die verkrijgbaar is in het bezoekerscentrum.

Werkzaamheden

Afgelopen zomer was het warm en regende het plaatselijk grote hoeveelheden. Langdurige droogte is er niet geweest. In het duin hebben de planten dan ook doorlopend kunnen groeien. Dus moesten we met werkzaamheden in het veld soms een extra tandje bijzetten.

Hulp van vrijwilligers

Bij maai- en snoeiwerk krijgen we gelukkig veel hulp van onze beheervrijwilligers. Met elkaar schonen we de vegetatie en houden we het landschap open, zodat de soortensamenstelling op orde blijft of zelfs verbetert. Naast maai- en snoeiwerk staan op het programma: reparatie aan hekwerk, en onderhoud aan de bestrating.

Schaapskudde met verlof

De geschepende kudde schapen zal het duin binnenkort verlaten. Onze eigen Drentse heideschapen worden verplaatst naar wintergebieden. Voordat dit gebeurt zullen de ramlammeren van de moederschapen worden gespeend, om ongewenste zwangerschappen te voorkomen.

Natuurherstel

Natuurherstelwerkzaamheden in het kader van LIFE NATURE (zie ook elders in dit nummer) worden vooral uitgevoerd op het Middenveld. Het gebied wordt gemaaid en geplagd. Ook wordt Amerikaanse Vogelkers verwijderd. In het zuiden van de duinen zal het Haasvelder naaldbos worden gekapt en de stobben geroid.

Wandelroutes verbeteren

Verder zijn we druk met het verbeteren van vaste wandelroutes vanuit de hoofdingangen. Ook enkele wegen worden onder handen genomen. Om onze waterlopen in de waterwinkalen vrij te houden gaan we onder water de bodems maaien. De schouwpaden langs deze kanalen zullen op de natte, slecht bereikbare plekken worden verbeterd door een zandlaag in het rijspoor aan te brengen. Ondanks de vele activiteiten in het terrein, die mogelijk tot plaatselijke onrust leiden, hopen wij dat u toch kunt genieten van een herfstig en kleurrijk duin.

Bewonder de bronst

Damherten kijken in de duinen is altijd bijzonder. In de herfst komt er een extra dimensie bij: de bronsttijd. Dan laten de mannetjes weer duidelijk van zich horen. Het is een prachtig schouwspel hoe ze met elkaar strijden om een vrouwtje te veroveren. Blijf vooral op afstand en laat de natuur zijn gang gaan. Te dichtbij staan en/of fotograferen verstoort de bronst en zorgt dat de dieren uit hun doen raken. Meer weten over de bronsttijd? Ga mee met de boswachter op onze speciale bronstexcursies. De excursies zijn in een busje, alleen beperkt fotograferen is toegestaan. Aanmelden met maximaal twee personen vanaf 19 september. Ook zijn er aparte excursies voor kinderen. Meer informatie zie achterzijde.

Vind u het leuk om de boswachters een handje te helpen? We zijn op zoek naar enthousiaste gastheren en -vrouwen die op zondag onze bezoekers op weg willen helpen. Kijk op waternet.nl/AWD of mail naar vrijwilligers@waternet.nl

**Mooie foto's gemaakt?
Plaats ze op
waternet.nl/AWD**

Kom naar de hout- middag op 18 oktober!

Van dichtbij zien hoe een grote boom wordt omgezaagd? Zaterdagmiddag 18 oktober van 13.00 t/m 16.00 uur laten onze medewerkers zien wat daar allemaal bij komt kijken. Ook worden er bomen 'uitgekleed'. Vervolgens gaan we van de grote stammen planken zagen. Een mooi gezicht! Een boomverzorger vertelt hoe je grote bomen sterk en gezond kunt houden. Er zijn demonstraties van houtbewerkers, die de prachtigste voorwerpen maken. Of wat dacht u van een wedstrijdje stammetje zagen of een klauterparkeers over boomstammen? U bent van harte welkom op de speelweide bij ingang Panneland.

COLOFON

Struinen is een uitgave van Waternet en wordt op verzoek gratis toegezonden. U kunt zich aanmelden via struinen@waternet.nl

Redactie: Afdelingen Bron & natuurbeheer en Communicatie, Waternet

Artdirectie en ontwerp: Lava.nl (Noortje Boer)

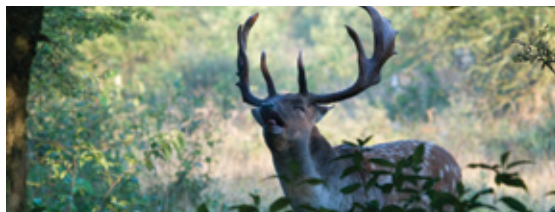
Tekst: Michel Verschoor

Aan deze Struinen werkten mee: Miranda Kok, Gerard Scholten, Peter Olijhoek, Judith van de Viekkert

Fotografie: Alwin Slomp, Gerard Scholten, Michel Verschoor, Jan Dirk Bol, Menno van den Bos, Joop Hilster, Piet Broekhof, Elmer van der Marel

Tips voor de redactie: struinen@waternet.nl
Vogelengangseweg 21
2114 BA Vogelengang

16 activiteitenkalender Amsterdamse Waterleidingduinen

Aanmelden via www.waternet.nl/AWD

OKT

WO 1 / 8 / 15	Bronstexcursie damherten (vanaf 16 jr) 🚶	18.30	ingang Oase	€15,-
DO 16	Aanmelden vanaf 19 sept, maximaal 2 personen	18.30		
WO 22		18.00		
WO 29		16.30		
DO 2	Bronstexcursie damherten voor kinderen (8-12 jr) 🚶	18.30	ingang Oase	€ 7,50
	Aanmelden vanaf 19 sept, maximaal 2 personen			
ZO 5 / ZO 19	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
VR 10	Fietsexcursie 🚲	13.00	BC De Oranjekom	€ 5,-
ZO 12	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.00	ingang De Zilk	gratis
ZA 18	Houtmiddag	13.00	ingang Panneland	gratis
WO 22	Sluipen, kruipen en aan bronstkuilen ruiken 🚶	16.00	ingang Panneland	€ 7,50
	Survivaltocht voor kinderen van 10 t/m 14 jaar			
ZA 25	Workshop natuurfotografie voor beginners (12-18 jr) 📷	11.00	BC De Oranjekom	€10,-
ZA 25	Nationale Nacht van de Nacht (vanaf 12 jr) 🚶	19.30	ingang De Zilk	€10,-
	Goede conditie een vereiste.			

NOV

ZA 1	Nationale Natuurwerkdag: zelf werken in het duin	10.00	Pannenkoekenhuis de Oase	gratis
	Aanmelden alleen mogelijk via www.natuurwerkdag.nl			
ZA 1	Paddenstoelenexcursie 🍄	13.30	BC De Oranjekom	gratis
ZO 2 / 16	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
WO 5 / 19	Life+ excursie: met busje langs werk in uitvoering 🚶	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 9	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.00	ingang Zandvoortselaan	gratis
ZA 29	Van kop tot staart (vanaf 16 jr) 🚶	15.00	BC De Oranjekom	€ 5-
	Het leven van een damhert van geboorte tot dood			

DEC

WO 3 / 17	LIFE+ excursie: met busje langs werk in uitvoering 🚶	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 7 / 21	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 14	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	8.30	ingang Panneland	gratis
ZO 21	Kerstmiddag		BC De Oranjekom	gratis
ZA 27	Bunkers, botten en bibberen (8-12 jr) 🚶	15.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-

BC Bezoekerscentrum 🚶 Bij deze excursie is aanmelden nodig en geldt een maximum aantal deelnemers 🗳️ toegangskaartje altijd verplicht

Bezoekerscentrum De Oranjekom
1e Leyweg 6 (ingang Oase)
2114 BH Vogelenzang
Telefoon: 020 - 608 75 95
Dinsdag t/m zondag 10.00 – 17.00 uur
En op alle feestdagen

Meer informatie en aanmelden
Op onze website vindt u meer informatie over deze en andere excursies en evenementen.
www.waternet.nl/awd

Over Waternet
Waternet houdt zich als eerste organisatie in Nederland bezig met de hele cyclus van water: het schoonmaken en aanvoeren van drinkwater, afvoeren van afvalwater en het onderhouden van dijken en waterkeringen.